

Védd a konyhád!

Binder Izabella

ELTE - BDPK Képi ábrázolás, vizuális művészet specializáció, 3. évf.

Dr. Bordács Andrea főiskolai docens

Binder Izabella

Védd a konyhád!

2023.

Installáció

Védd a konyhád! 1., 2., 3.

2023.

Installáció dokumentáció

Print, habkarton

1 db 100x70 cm, 2 db 50x70 cm

A munkám címe Védd a konyhád!. Ez egy felépített, majd lebontott installáció. A helyszíne a saját konyhám. A napi teendők mellett három napig tartott becsomagolni, és körülbelül 3 órán keresztül volt abban az állapotban, ahogy a fényképeken bemutatom.

Az én konyhám egy átlagos hetvenes évekbeli panellakás konyhája, amit a felújítás során próbáltam valamennyire személyessé és praktikussá tenni. Ez az apró panelkonyha bennem mindig azt az érzést keltette, hogy determinálva van, hogy nőként nekem egyedül kell ellátnom a család ellátásának feladatát, hiszen hiába is próbálna a család bármely tagja részt venni a főzés folyamatában, a hely hiánya miatt ez fizikailag szinte lehetetlen. A konyha az egyik legtöbbet használt helyiség az életemben, főleg amióta gyerekeim születtek. Az én életemben ez a “saját konyha” egyfajta ellentéte Virginia Woolf saját szobájának – hogyan veszítem el a gyereknevelés és a házimunka körforgásában a karrierem, a szociális kapcsolataimat és az egzisztenciámat.

Miért csomagol be valaki művészi szándékkal tárgyakat? A legismertebb csomagolással foglalkozó művészpáros, Christo és Jean-Claude az nyilatkozták, hogy a csomagolás esztétikája, illetve a szervezés-, a közös munka esztétikája foglalkoztatta őket. A csomagolás az elidegenítés eszköze, elrejt, titkoszatossá teszi még a tipikus-, átlagos, vagy éppen ikonikus

tárgyakat is. A becsomagolt konyha többé nem az én konyhám, hanem egy bármilyen konyha. A becsomagolás elemel, általánossá tesz, amellet, hogy a tárgy felismerhető marad.

A csomagolás praktikus a védelmet szolgálja. De mi történik akkor, ha a tárgyak védelme már a funkció rovására megy? Ismerjük azt a jelenséget, amikor drága dolgokat vesznek az emberek és a túlféltés a használat és a praktikusság rovására megy. Például a kockás takaró alá rejtett dizájn kanapé, vagy az autó, amivel nem lehet közlekedni esőben, vagy sárban. A védelem a használhatatlanság határát súrolja. A teljes becsomagolással, a konyha megszűnik az étel előállításának helyszíneként funkcionálni, többé nem a házimunka tere. A becsomagolás a konyha szerepének eliminálása.

A címadással ennek a túlvigyázó-értéktörző tárgykultusznak a nevetségességét hangsúlyozom: Csináltassunk egy gyönyörű konyhát csodálatos tárgyakkal és fantasztikus berendezésekkel. Azután a nőt rakjuk be oda naponta órákra dolgozni, hisz ott a helye. Igen ám, de így elhasználódik, tönkremegy a csillogó aranykalitka. Meg kell védeni! Mondjuk csomagolással. Ha nem használom, nem megy tönkre. A funkciónak és a védelemnek az összeütközése az, ami mulatságos.

Az installációban a csomagolóanyag élelmiszer házhozszállító cégek papírtáskái. Ezek szinte tökéletes állapotú papírtáskák, amik hasznos élettartama körülbelül 20-60 perc. A pop-art óta az emblémák sokasága hordozza a fogyasztás, árufetisizmus és a társadalmi szatíra gondolatiságát is. Itt az ételrendelős cégek emblémái utalnak a mai társadalom megűszás kultúrájára, a könnyebb út választására, a “mert megérdemlem” hozzáállásra.

Egy 2009-es KSH adat szerint a magyar nők átlagosan naponta 94 percet töltenek főzéssel. A konyha, a láthatatlan munka egyik fő helyszíne az otthonokban. Hagyományosan női tér, a női szerepek kliséinek centruma. A nő gondoskodik az otthon melegéről. A nő ellátja a családját. A nőnek a konyhában a helye. Hogyan lehet szembemenni ezekkel az elvárásokkal? Hogyan lehet nemet mondani erre a sztereotípiára, úgy, hogy közben az élethelyzet úgy hozza, hogy a családnak ételre van szüksége? Ellenállni akarok-e, vagy egyszerűen idő- és energiahány

miatt ki kell találnom valamilyen alternatívát? Mi van, ha nőként nem tudok, vagy utálok főzni? Az ételrendelés egyfajta kibújás a feladat alól, egy megúszás, amiért rengeteg hulladékkal, ki tudja milyen minőségű élelmiszerekkel, és magasabb költségekkel fizetek meg.

Ez a munka arról is szól, hogyan tudok nemet mondani és megfelelni egyszerre. Nem egy boldog éljenezés, hogy “hurrá, nem kell főznöm”. Nem egy forradalmi nemet mondás, amit büszkén a zászlómra tűzhetnék. Ez arról a bátorságról szól, hogy felvállalom a “nemigazánjő” megoldást. Ezzel a munkával kimondom, sőt hirdetem, és egyértelművé teszem, hogy amikor választani kell, hogy belemenjek-e a “vásárolok-előkészítek-főzök-tálalok-mosogatok-elpakolok” körforgásba, sokszor nemet mondok. De ezt egy olyan módon teszem, ami több oldalról is káros a környezetre, és feltehetően nem tesz jót az egészségnek sem.

A címadással felvállalom a nemet mondást? A válasz: nem. Hogy miért? Miért bújtatom a nemet mondást a konyha védelmének álcája mögé? A sztereotípiák és az ítékezés miatt, például hogy “Ha kaját rendelsz, lusta vagy”, vagy “Ilyen szemét kajákkal mérgezi a gyerekeit” – amik olyan gyakran elhangzanak abban a társadalmi rétegben, ahonnan én jövök, hogy szinte már belső hangként hallom.

A hétköznapi élet feladatai elsodorták ezt az installációt. Három óra sztrájk, kilépés, lázadás után a konyha szép lassan visszavette a funkcióit, közhellyel élve: az élet visszatért a normális kerékvágásba.

Szó volt arról, hogy a konyha a láthatatlan munka színtere. Ha tőlem megkérdezi valaki, hogy miért csomagoltam be a konyhámat ételrendelős papírtáskákkal, a válaszom ez: mert ez itt a láthatóvá tett “nemmunka”.

Felhasznált irodalom:

Vincent Canby (1974): The Screen: 'Christo's Valley Curtain' Is a Real Tall Story. *The New York Times* **1974. március 15.**, The New York Times Archives online, 2024. 11. 1-i megtekintés, <https://www.nytimes.com/1974/03/15/archives/the-screen-christos-valley-curtain-is-a-real-tall-story.html>

Kováts Eszter (2017): A házimunka nem magánügy. *Új Egyenlőség*, 2024. 11. 1-i megtekintés, <https://ujegyenloseg.hu/a-hazimunka-nem-maganugy/>